

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

ΛΥΣΕΙΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 20 ΜΑΪΟΥ 2011

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2011

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 20 Μαΐου 2011

8:30 π.μ. – 11:30 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη.
Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(μονάδες 20)

Η ατμόσφαιρα της Γης βρίσκεται σε κρίση. Ο πλανήτης μας θερμαίνεται. Το κλίμα της Γης που παρέμεινε σχετικά **σταθερό** από την τελευταία εποχή παγετώνων, αλλάζει πλέον δραστικά.

Η αύξηση της θερμοκρασίας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια δεν είναι τυχαία ούτε αποτελεί «φυσικό» φαινόμενο. Οφείλεται εν πολλοίς στις ανθρώπινες δραστηριότητες και κυρίως στον τρόπο που **παράγουμε** και **καταναλώνουμε** την ενέργεια. Η καύση των ορυκτών καυσίμων έχει ως αποτέλεσμα την έκλυση στην ατμόσφαιρα δισεκατομμυρίων τόνων ρύπων που παγιδεύουν την ηλιακή ακτινοβολία, αυξάνοντας τη θερμοκρασία της Γης. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως «φαινόμενο του θερμοκηπίου». Έτσι, τον τελευταίο αιώνα η μέση θερμοκρασία της Γης αυξήθηκε κατά 0,4-0,8 βαθμούς περίπου. Αυτό μπορεί να ακούγεται **ασήμαντο**, σε πλανητική κλίμακα, όμως, έχει απίστευτες επιπτώσεις. Ακόμα και μια μικρή αύξηση της μέσης θερμοκρασίας διαταράσσει την ισορροπία της ατμόσφαιρας, με αποτέλεσμα να αλλάζει το καθεστώς των βροχοπτώσεων και των ανέμων και να αποσταθεροποιείται το κλίμα. Επιπλέον, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας οδηγεί σε διαστολή του νερού των ωκεανών και σε άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Ήδη η μέση στάθμη της θάλασσας έχει ανέβει κατά 20 εκατοστά τον τελευταίο αιώνα. Αν αναλογιστεί κανείς ότι το 70% των ανθρώπων ζει κοντά στις ακτές και ότι μια άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα πλημμυρίσει κτισμένες περιοχές, πολύτιμες αγροτικές εκτάσεις και οικονομικά **προσοδοφόρες** παραλίες, τότε μπορεί να καταλάβει τη σοβαρότητα των φαινομένων αυτών.

Πλημύρες, ξηρασίες, τυφώνες, μειωμένη αγροτική παραγωγή, επανεμφάνιση ασθενειών όπως η ελονοσία, σημαντικές οικονομικές ζημιές, καταστροφή

οικοσυστημάτων, εξαφάνιση ειδών, είναι μερικές μόνο από τις συνέπειες των κλιματικών αλλαγών. Οι προβλεπόμενες καταστροφές περιλαμβάνουν σημαντικές απώλειες ανθρώπινων ζώων από τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών, απώλεια της βιοποικιλότητας, ενώ 60-350 εκατομμύρια άνθρωποι θα **αντιμετωπίσουν** τον κίνδυνο της πείνας, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Άλλες μελέτες, πιο **δυσοίωνες**, όπως μια που έγινε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρουν πως ένας τυχόν διπλασιασμός των ρύπων στην ατμόσφαιρα τις επόμενες 2-3 δεκαετίες, θα μπορούσε να στοιχίσει τη ζωή σε 900 εκατομμύρια ανθρώπους και να επιφέρει οικονομικές απώλειες ύψους 907 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, ποσό δηλαδή πολλαπλάσιο όλου του ανθρώπινου πλούτου. Ποτέ στο παρελθόν η ανθρωπότητα δε βρέθηκε αντιμέτωπη με ένα τόσο μεγάλο και **σύνθετο** πρόβλημα, που αγγίζει κάθε πτυχή της ζωής πάνω στον πλανήτη μας.

Οι επιπτώσεις αυτές δεν αφορούν μόνο στο μακρινό μέλλον. Πολλές απ' αυτές είναι ήδη αισθητές από σήμερα. Εκατόν πέντε χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους το 1999 εξαιτίας φυσικών καταστροφών. Οι περισσότεροι απ' αυτούς, λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων. Οι οικονομικές απώλειες υπολογίζονται σε 100 δισ. δολάρια. Τεράστιες ήταν οι ζημιές και το 1998, χρονιά στην οποία οι οικονομικές ζημιές, που σχετίζονται με ακραία καιρικά φαινόμενα, έφτασαν τα 90 δισ. δολάρια. Μόνο μέσα σ' εκείνη τη χρονιά, δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους από το πέρασμα του τυφώνα Mitch στη Λατινική Αμερική, από τις **καταστροφικές** πλημύρες του ποταμού Yangtze στην Κίνα και από τη χιονοθύελλα του αιώνα στον Καναδά.

Τα αίτια για τις δραματικές αλλαγές στο κλίμα είναι γνωστά. Τα αέρια του θερμοκηπίου, που προέρχονται ως επί το πλείστον από την παραγωγή ενέργειας από πετρέλαιο, άνθρακα και φυσικό αέριο, έχουν αλλάξει τη σύσταση της ατμόσφαιρας του πλανήτη. Από το 1750, οι συγκεντρώσεις διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα **αυξήθηκαν** κατά 30%, του μεθανίου κατά 100% και του υποξειδίου του αζώτου κατά 15%.

Είναι σαφές πως αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε σοβαρά το μείζον περιβαλλοντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας, θα πρέπει να απαγκιστρωθούμε από το υπάρχον κυρίαρχο ενεργειακό μοντέλο. **Συνεπώς, επιβάλλεται η ριζική στροφή σε ένα καινούργιο, φιλικό προς το περιβάλλον ενεργειακό δόγμα.** Ένα δόγμα που θα δίνει έμφαση στην εξοικονόμηση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ορθολογική χρήση των συμβατικών ενεργειακών πόρων.

«Κλιματικές αλλαγές: ένα καυτό πρόβλημα», Greenpeace, Απρίλιος 2003, (διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου (100-120 λέξεις περίπου).

(μονάδες 8)

Μονάδες Περιεχομένου: 6

Αναμένεται από τους μαθητές να αναφερθούν στα εξής σημεία:

- Το κλίμα της γης αλλάζει δραστικά
- Η θερμοκρασία αυξάνεται και αυτό οφείλεται στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης της ενέργειας από τον ίδιο τον άνθρωπο
- Η αύξηση της θερμοκρασίας οδηγεί στην αποσταθεροποίηση του κλίματος και στην άνοδο της στάθμης των θαλασσών
- Οι προβλεπόμενες συνέπειες από τις κλιματικές αλλαγές είναι τεράστιες και αναμένεται να αγγίξουν κάθε πτυχή της ζωής του πλανήτη
- Ήδη οι επιπτώσεις είναι αισθητές με την αύξηση των φυσικών καταστροφών που προκαλούν πολλές απώλειες ανθρώπινων ζωών και πολλές υλικές ζημιές
- Για την αντιμετώπιση του προβλήματος χρειάζεται η αλλαγή πολιτικής και η υιοθέτηση ενός καινούργιου ενεργειακού δόγματος

Μονάδες Δομής - Έκφρασης: 2

- Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία – συλλογιστική του κειμένου. Αν ο μαθητής απλώς αντιγράφει σημεία του κειμένου και τα αραδιάζει ασύνδετα, παίρνει 0 μονάδες στη δομή.
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου – σύνταξη.

A2. (α) Ποια προβλήματα θα δημιουργήσει, σύμφωνα με το συγγραφέα, η άνοδος της μέσης στάθμης της θάλασσας;

(μονάδες 3)

Αναμένεται να καταγραφούν τα πιο κάτω προβλήματα

- θα πλημμυρίσουν κτισμένες περιοχές που βρίσκονται κοντά στις ακτές
- θα πλημμυρίσουν πολύτιμες αγροτικές εκτάσεις
- θα πλημμυρίσουν και θα καταστραφούν προσοδοφόρες παραλίες

(3X1)

(β) «Συνεπώς, επιβάλλεται η ριζική στροφή σε ένα καινούργιο, φιλικό προς το περιβάλλον ενεργειακό δόγμα».

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση του συγγραφέα και να αναφέρετε δύο τρόπους παραγωγής ενέργειας φιλικής προς το περιβάλλον.

(μονάδες 3)

- Για την άνοδο της θερμοκρασίας και τις κλιματικές αλλαγές, που προκαλούν τεράστιες καταστροφές, ευθύνεται ο τρόπος που παράγουμε και καταναλώνουμε την ενέργεια. Συνεπώς, ο άνθρωπος πρέπει να αλλάξει αυτό το δεδομένο και να προσηλωθεί αυστηρά σε μια άλλη ενεργειακή πολιτική, η οποία δε θα έχει αυτές τις αρνητικές συνέπειες. Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής πρέπει, εκτός από το να γίνεται εξοικονόμηση

ενέργειας και ορθολογική χρήση των ενεργειακών πόρων, να χρησιμοποιούνται τρόποι παραγωγής ενέργειας που είναι φιλικό προς το περιβάλλον.

(μον. 2)

- Τέτοιοι τρόποι μπορεί να είναι η αξιοποίηση: α) της ηλιακής β) της υδροηλεκτρικής και γ) της αιολικής ενέργειας, δ) γεωθερμική, ε) βιομάζα, στ).....

(μον. 1)

A3. (α) Να γράψετε τον **τρόπο ανάπτυξης** της τέταρτης παραγράφου (Οι επιπτώσεις αυτές ...του αιώνα στον Καναδά).
Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα αποσπάσματα από το κείμενο.

(μονάδες 3)

- Τρόποι ανάπτυξης της τέταρτης παραγράφου: με παραδείγματα με αιτιολόγηση (μονάδες 1)

- Τεκμηρίωση
Παραδείγματα:

- Εκατόν πέντε χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους το 1999 εξαιτίας φυσικών καταστροφών.
- Οι οικονομικές απώλειες υπολογίζονται σε 100 δισ. δολάρια.
- Τεράστιες ήταν οι ζημιές και το 1998, χρονιά στην οποία οι οικονομικές ζημιές, που σχετίζονται με ακραία καιρικά φαινόμενα, έφτασαν τα 90 δισ. δολάρια.
- Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους από το πέρασμα του τυφώνα Mitch στη Λατινική Αμερική, από τις καταστροφικές πλημύρες του ποταμού Yangtze στην Κίνα και από τη χιονοθύελλα του αιώνα στον Καναδά.

(μονάδες 2X1)

(β) Να γράψετε έναν **τρόπο πειθούς** και ένα **μέσο πειθούς** που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο (Πλημύρες ...πάνω στον πλανήτη μας).
Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένα αποσπάσματα από το κείμενο.

(μονάδες 3)

Οι τρόποι πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας είναι: (α) επίκληση στη λογική και (β) επίκληση στο συναίσθημα.

(α) επίκληση στη λογική

(1)

- Μέσο πειθούς: τεκμήριο (0.5)
με τη χρήση παραδειγμάτων (0.5)
(π.χ. πλημύρες, ξηρασίες ...) (1)

ή

- επίκληση στη λογική (1)
- Μέσο πειθούς: τεκμήριο (0.5)
με τη χρήση έρευνας - μελέτης (0.5)
(Άλλες μελέτες ... ύψους 907 τρισεκατομμυρίων δολαρίων) (1)

ή

- επίκληση στη λογική (1)
- Μέσο πειθούς: τεκμήριο (0.5)
με μορφή γεγονότος- αδιαμφισβήτητης αλήθειας (0.5)
(Οι προβλεπόμενες καταστροφές ... στις αναπτυσσόμενες περιοχές) (1)
(Ποτέ στο παρελθόν η ανθρωπότητα δε βρέθηκε αντιμέτωπη με ένα τόσο μεγάλο και σύνθετο πρόβλημα, που αγγίζει κάθε πτυχή της ζωής πάνω στον πλανήτη μας)

ή

- επίκληση στη λογική (1)
- Μέσο πειθούς: επιχείρημα (0.5)
με χρήση προτάσεων κρίσεως ή συλλογισμό (0.5)
(Προτάσεις κρίσεως: Αναφορά σε πολλές συνέπειες-επιπτώσεις
Συμπέρασμα: με αποτέλεσμα η ανθρωπότητα να βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα μεγάλο και σύνθετο πρόβλημα) (1)

(β) επίκληση στο συναίσθημα (1)

- Μέσο πειθούς: λέξεις συναισθηματικά φορτισμένες, εικόνες (1)
- επανεμφάνιση ασθενειών όπως η ελονοσία
- σημαντικές απώλειες ανθρώπινων ζωών
- θα αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο της πείνας
- να στοιχίσει τη ζωή σε 900 εκατομμύρια ανθρώπους
- Ποτέ στο παρελθόν η ανθρωπότητα δε βρέθηκε αντιμέτωπη με ένα τόσο μεγάλο και σύνθετο πρόβλημα, που αγγίζει κάθε πτυχή της ζωής πάνω στον πλανήτη μας. (1)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(μονάδες 10)

- B1.** Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μια **συνώνυμή** της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

ακούγεται ασήμαντο

οικονομικά προσοδοφόρες παραλίες

καταστροφικές πλημύρες

ασήμαντο: **επουσιώδες, ευτελής, αδιάφορο, δευτερεύον, μηδαμινό, αμελητέο**

προσοδοφόρες: **κερδοφόρες, επικερδείς**

καταστροφικές: **ολέθριες, ισοπεδωτικές, καταστρεπτικές, εξολοθρευτικές, φονικές, αφανιστικές, σαρωτικές**

(μονάδες 3Χ1)

- B2.** Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μια **αντίθετη** της, χωρίς να αλλάξει ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

Το κλίμα της Γης που παρέμεινε σχετικά σταθερό

Άλλες μελέτες πιο δυσοίωνες

σύνθετο πρόβλημα

σταθερό: **ασταθές, άστατο, μεταβλητό, ευμετάβλητο**

δυσοίωνες: **ευοίωνες, αισιόδοξες, θετικές, ελπιδοφόρες**

σύνθετο: **απλό, μονοδιάστατο, μονοσήμαντο, μονομερές, μονόπλευρο**

(μονάδες 3Χ1)

- B3.** Να γράψετε (α) ένα **παράγωγο ουσιαστικό** και (β) ένα **παράγωγο επίθετο** για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο το επίθετο):

ΡΗΜΑ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

ΕΠΙΘΕΤΟ

παράγουμε

παραγωγή
παραγωγικότητα
παραγωγός
παράγοντας

παραγωγικός,-ή,-ό
παράγωγος,-η,-ο
παραγωγίσιμος, -η,-ο

καταναλώνουμε

κατανάλωση

καταναλωτικός,-ή,-ό

	καταναλωτής καταναλωτισμός	καταναλώσιμος,-η,-ο
αντιμετωπίσουν	αντιμετώπιση	αντιμέτωπος,-η,-ο αντιμετωπίσιμος,-η,-ο
αυξήθηκαν	αύξηση	αυξητικός,-ή,-ό (μονάδες 8X0.5)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(μονάδες 40)

Γεγονότα που συνέβηκαν τελευταία στον πλανήτη μας καταδεικνύουν ότι ο άνθρωπος δεν έχει ευαισθητοποιηθεί, στο βαθμό που θα έπρεπε, όσον αφορά στην καταστροφή που ο ίδιος προκαλεί στο περιβάλλον.

Σε άρθρο σας, που θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, να παρουσιάσετε τη σοβαρότητα του προβλήματος της καταστροφής του περιβάλλοντος, αναφερόμενοι σε συγκεκριμένα παραδείγματα και να εισηγηθείτε τρόπους αξιοποίησης της τεχνολογίας, για απαλλαγή από το εφιαλτικό σενάριο της μετατροπής της γης σε νεκρό πλανήτη. (450-500 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

(12 μονάδες)

Πρόλογος (μονάδες 1,5)

Κύριο μέρος (μονάδες 9)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Παραδείγματα καταστροφής περιβάλλοντος (3X1,5)

- Εξάντληση πρώτων υλών και φυσικών πόρων, εξάντληση πηγών ενέργειας
- Παραγωγή και χρήση της ενέργειας με τρόπο που ρυπαίνει το περιβάλλον
- Πυρηνικά απόβλητα, πυρηνικές δοκιμές, πυρηνικά ατυχήματα (Ιαπωνία)
- Ρύπανση θαλασσών (πετρελαιοκηλίδες- Κόλπος Μεξικού-, απόβλητα κ.ά.)
- Ρύπανση εδάφους (λιπάσματα, απόβλητα κ.ά.)
- Ρύπανση ατμόσφαιρας (εκπομπές ρύπων από βιομηχανίες, αυτοκίνητα κ.ά.)
- Ακραία καιρικά φαινόμενα (πλημύρες, ξηρασίες, τυφώνες – Αυστραλία, ερημοποίηση μεγάλων περιοχών του πλανήτη)
- Καταστροφή χλωρίδας και πανίδας, αποψίλωση δασών (Αμαζόνιος)

- Συσσώρευση μεγάλου όγκου σκουπιδιών
- Χρήση όπλων μαζικής καταστροφής (πόλεμοι Ιράκ, Λιβύης κ.λ.π.)
-

Τρόποι αξιοποίησης της τεχνολογίας (3Χ1,5)

- Αντιρρυπαντική τεχνολογία στα εργοστάσια (φίλτρα βιολογικού καθαρισμού, φουγάρα κ.ά.)
- Παραγωγή αυτοκινήτων με χαμηλούς ρύπους, μειωμένη κατανάλωση καυσίμων, καταλύτες
- Ανάπτυξη τεχνολογίας για παραγωγή εναλλακτικών μορφών ενέργειας (αιολικής, ηλιακής, υδροηλεκτρικής)
- Παραγωγή ενέργειας από ανακυκλώσιμα προϊόντα
- Ανάπτυξη τεχνολογίας για εξοικονόμηση ενέργειας (οικιακές συσκευές, ηλιακοί θερμοσίφωνες, θερμοσυσσωρευτές, λάμπες φθορισμού, οικοδόμηση που σέβεται το περιβάλλον- θερμομονώσεις, δημιουργία τεχνολογικής υποδομής για αξιοποίηση φυσικού αερίου κ.ά.)
- Ανάπτυξη μεθόδων ανακύκλωσης
- Αξιοποίηση τεχνολογίας για επεξεργασία σκουπιδιών
- Αξιοποίηση της τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο κ.ά.)
-

Επίλογος

(μονάδες 1,5)

ΔΟΜΗ

(12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία: Πρόλογος, Κύριο Μέρος/Ανάπτυξη, Επίλογος 2 μον.
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπεράσματα) 4 μον.
- Δομή παραγράφων 2 μον.
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους 4 μον.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων: Για κάθε 100 λέξεις αφαιρείται 1 μονάδα
- Επαναλήψεις ιδεών-θέσεων: Για κάθε επανάληψη αφαιρείται 1 μονάδα.

ΕΚΦΡΑΣΗ

(12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη 5 μον.
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου 5 μον.
- Ύψος ανάλογο του κειμενικού είδους 2 μον.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ**(4 μονάδες)**

Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων. Για κάθε 5 ορθογραφικά / γραμματικά λάθη αφαιρείται 1 μονάδα.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ**(μονάδες 30)**

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Δ1. I. Κώστας Μόντης, «Έλληνες ποιητές»

Ελάχιστοι μας διαβάζουν,
ελάχιστοι ξέρουν τη γλώσσα μας,
μένουμε αδικαίωτοι κι αχειροκρότητοι
σ' αυτή τη μακρινή γωνιά,
όμως αντισταθμίζει που γράφουμε Ελληνικά.
«Ποίηση του Κώστα Μόντη» 1962

II. Κώστας Μόντης, «Της εισβολής»

Είναι δύσκολο να πιστέψω
πως μας τους έφερε η θάλασσα της Κερύνειας,
είναι δύσκολο να πιστέψω
πως μας τους έφερε η αγαπημένη θάλασσα της Κερύνειας.
«Πικραινόμενος εν εαυτώ» 1975

Ερωτήσεις:

(α) Στα πιο πάνω ποιήματα του Κώστα Μόντη διαγράφονται κάποια από τα χαρακτηριστικά της ποιητικής του τεχνικής. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε δύο από αυτά αναφέροντας και συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 4)

Ενδεικτικά αναφέρονται τα πιο κάτω:

Επιγραμματικότητα (από όλους τους στίχους)

Λιτότητα - ακαριαίος λόγος (από όλους τους στίχους)**Επανάληψη**

- Ελάχιστοι
- Είναι δύσκολο να πιστέψω πως μας τους έφερε
- θάλασσα της Κερύνειας

Πυκνότητα

- μένουμε αδικαίωτοι και αχειροκρότητοι
- μακρινή γωνιά
- αντισταθμίζει
- είναι δύσκολο να πιστέψω

Αμεσότητα (από όλους τους στίχους)**Αντίθεση**

- όμως αντισταθμίζει που γράφουμε Ελληνικά

(μονάδες 2X1)
(μονάδες 2X1)

(β) Ποια συναισθήματα διαπερνούν το καθένα από τα πιο πάνω ποιήματα; Να δικαιολογήσετε από πού πηγάζει το καθένα από αυτά.

(μονάδες 6)

Έλληνες ποιητές:

- **πικρία, πόνος, απογοήτευση** (παραγνώριση, στέρηση της αξίας),
- **αδικία** (παραγνώριση, στέρηση της αξίας),
- **φυλετικός καημός** (μακρινή γωνιά)
- **περηφάνια** (λόγω γλώσσας/καταγωγής)

Της εισβολής:

- **δυσπιστία/απογοήτευση** (για το πώς μπορεί να τους έφερε η θάλασσα της Κερύνειας)
- **τρυφερότητα** (αγαπημένη)
- **περιφρόνηση/μίσος/αντιπάθεια** (οι εισβολείς δεν αναφέρονται, «τους»)
- **πόνος-οδύνη** (είναι δύσκολο να πιστέψω)
- **πικρία** (μας τους έφερε η αγαπημένη θάλασσα)

(μονάδες 3X1)
(μονάδες 3X1)

Δ2. Γ. Σεφέρη, «Σαλαμίνα της Κύπρος»

“Η γης δεν έχει κρικέλια
για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν
μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι
να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι.
Και τούτα τα κορμιά
πλασμένα από ένα χώμα που δεν ξέρουν,
έχουν ψυχές.

**Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν,
δε θα μπορέσουν ◦ μόνο θα τις ξεκάμουν
αν ξεγίνονται οι ψυχές.**

Δεν αργεί να καρπίσει τ’ αστάχυ
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
το κακό για να σηκώσει το κεφάλι,
κι ο άρρωστος νους που αδειάζει
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να γεμίσει με την τρέλα,
νήσος τις έστι...”

Φίλοι του άλλου πολέμου
σ’ αυτή την έρημη συννεφιασμένη ακρογιαλιά
σας συλλογίζομαι καθώς γυρίζει η μέρα –
Εκείνοι που έπεσαν πολεμώντας κι εκείνοι που έπεσαν χρόνια
μετά τη μάχη.

εκείνοι που είδαν την αυγή μεσ’ απ’ την πάχνη του θανάτου
ή, μες στην άγρια μοναξιά κάτω από τ’ άστρα,
νιώσανε πάνω τους μαβιά μεγάλα
τα μάτια της ολόκληρης καταστροφής ◦
κι ακόμη εκείνοι που προσεύχονταν
όταν το φλογισμένο ασάλι πριόνιζε τα καράβια:
“Κύριε, βόηθα να θυμόμαστε
πώς έγινε τούτο το φονικό ◦
την αρπαγή το δόλο την ιδιοτέλεια,
το στέγνωμα της αγάπης ◦
Κύριε, βόηθα να τα ξεριζώσουμε...”.

-Τώρα καλύτερα να λησμονήσουμε πάνω σε τούτα τα χαλίκια ◦
δε φελά να μιλάμε ◦
τη γνώμη των δυνατών ποιος θα μπορέσει να τη γυρίσει;
ποιος θα μπορέσει ν’ ακουστεί;
Καθένας χωριστά ονειρεύεται και δεν ακούει το βραχνά των άλλων.

Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης '53.

Ερωτήσεις:

(α) Στο πιο πάνω απόσπασμα από τη «Σαλαμίνα της Κύπρος» διατυπώνεται μια προφητεία.

i. Ποια είναι αυτή και σε ποιους στίχους εντοπίζεται;

ii. Να αναφέρετε δύο εκφραστικά μέσα με τα οποία διατυπώνεται.

(μονάδες 4)

i. Ο ποιητής προφητεύει την εξέγερση των Κυπρίων (Απελευθερωτικός Αγώνας). Η πίκρα και η αγανάκτηση των σκλάβων θα φουσκώσει, θα ξεχειλίσει και θα ξεσπάσει κατά του Άγγλου δυνάστη. Η «ύβρις» του κατακτητή θα προκαλέσει την τιμωρία του, όπως η αρχαία Σαλαμίνα έγινε ο τάφος των Περσών έτσι και η αποικία της στην Κύπρο θα εκδικηθεί τον κατακτητή.

(μονάδες 2)

«Δεν αργεί να καρπίσει τ' αστάχυ
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
το κακό για να σηκώσει το κεφάλι,
κι ο άρρωστος νους που αδειάζει
δε χρειάζεται μακρύ καιρό
για να γεμίσει με την τρέλα,
νήσος τις έστι...»

(μονάδα 1)

ii. **μεταφορές:** -δε χρειάζεται μακρύ καιρό για να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
- κι ο άρρωστος νους που αδειάζει
- για να γεμίσει με την τρέλα,

προσωποποίηση: - το κακό για να σηκώσει το κεφάλι,

εικόνες: - Δεν αργεί να καρπίσει τ' αστάχυ
- να φουσκώσει της πίκρας το προζύμι,
- νήσος τις έστι

επανάληψη: - δε χρειάζεται

δισημία/πολυσημία: - το κακό για να σηκώσει το κεφάλι

(μονάδες 2X0,5)

- (β) «Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν,
δε θα μπορέσουν ὁ μόνο θα τις ξεκάμουν
αν ξεγίνονται οι ψυχές».

Να αναπτύξετε το νόημα των πιο πάνω στίχων.

(μονάδες 4)

Οι Άγγλοι, όσα μέσα κι αν μετέλθουν (επεμβάσεις στην παιδεία, βασανιστήρια, εκφοβισμοί, βία κ.ά) για να αφελληνίσουν τους Κυπρίους, δε θα τα καταφέρουν. Το σώμα μπορούν να το φθείρουν, μπορούν να καταστρέψουν την ύλη, μα την ψυχή δεν μπορούν να την ξεκάνουν.

- (γ) Χαρακτηριστικό της ποίησης του Γιώργου Σεφέρη είναι τα δάνεια από την Ελληνική και Παγκόσμια Γραμματεία. Να εντοπίσετε δυο τέτοια δάνεια που υπάρχουν στο απόσπασμα, να καταγράψετε τους συγκεκριμένους στίχους και να δηλώσετε τις πηγές τους.

(μονάδες 4)

- **Μακρυγιάννης:** Η γης δεν έχει κρικέλια
για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν
για να γεμίσει με την τρέλα
- **Αισχύλου «Πέρσαι»:** νήσος τις έστι
Δεν αργεί να καρπίσει τ' αστάχυ
- **Προσευχή Beresford:** “Κύριε, βόηθα να θυμόμαστε
πώς έγινε τούτο το φονικό ὁ
την αρπαγή το δόλο την ιδιοτέλεια,
το στέγνωμα της αγάπης ὁ
Κύριε, βόηθα να τα ξεριζώσουμε...”.
- **Κολοκοτρώνη «Απομνημονεύματα»:** για να γεμίσει με την τρέλα,

(μονάδες 2Χ1)

(μονάδες 2Χ1)

Δ3. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

Ο ΚΑΣΠΑΡ ΧΑΟΥΖΕΡ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ

I. Και να με και γω με το όπιόν μου. Στέκομαι μπροστά σ' αυτές τις γεμάτες, τις ωραίες βιτρίνες, χαζεύω, μαγεύομαι, τις αφήνω να με διαφθείρουν όσο θέλουν. Κοιτάζω τα είδη τους, μελετάω τα σχήματα και τα χρώματα, σκέφτομαι τις ποιότητες, τα υλικά τους, βλέπω τις τιμές τους, τις λογαριάζω με τα μεροκάματα τα δικά μας. Είμαι καταναλωτής. Για τους σοφούς μας του καφενείου σημαίνει πως διαλύομαι, αλλοτριώνομαι, λένε, μέσα στους άλλους, Για μένα τέτοιαν ώρα στη λεωφόρο, που δεν έχω πουθενά να πάω – είμαι καταναλωτής θα πει πως υπάρχω. Υπάρχω μέσα στους άλλους. Έχω στην

τσέπη μου τα λεφτά μου - μοιράζομαι τη ζωή μας, ας λένε πως είναι ψεύτικη, ας είναι και θέατρο μόνο.

Κοιτάζω, λοιπόν, όσο θέλω, κάνω μία και μπαίνω και στο κατάστημα. Μπορώ να διαλέξω – για μένα το 'χουν αυτό το κατάστημα. Διαλέγω. Δε με ρωτάει κανένας ποιος είμαι, πού τα βρήκα τα λεφτά μου, με περιμένουνε να διαλέξω – πρέπει να με περιμένουν [...].

Μπορώ να φύγω χωρίς ν' αγοράσω – απλούστατα δεν αποφάσισα. Είναι δικαίωμά μου – δημοκρατικό κι αναφαίρετο. ... Πρέπει να μου δώσουν αυτά που ζητάω. Και τ' αγοράζω. Ξυραφάκια, καθρεφτάκια, κρίκους ωραίους για τα κλειδιά – που δεν έχω – σβηστήρια – που δε μου χρειάζονται – ένα σβηστήρι, παρακαλώ, για τα σχέδιά μου – μαλακό – κορδόνια για τα παπούτσια, κανένα μαντίλι από κάποτε, κανένα σαπούνι [...].

Τι μου χρειάζονται αυτά που αγοράζω; Τίποτα. Και μένει μονάχα πως αυτοί δε νιώθουν τη χαρά τη δική μου που τ' αγοράζω – εγώ δεν βρίσκω καμία καλύτερη.

II. Η μέσα πόρτα βγάζει σ' έναν διάδρομο, στενόν, σκοτεινόν. Εκεί έχει κ' ένα μικρό καμπίνέ. Στο βάθος απ' αυτόν το διάδρομο είναι η πόρτα της κουζίνας της Φράου Μπάουμ. Κλειδωμένη πάντοτε από μέσα. Η Φράου Μπάουμ μπορεί ν' ανοίξει και να 'ρθει σε μένα. Εγώ δεν μπορώ να πάω μέσα. Τα ίδια δηλαδή με το ΑΟΥΤΕΛ.

Τη Φράου Μπάουμ δεν τη βλέπω ποτές. Μια φορά μονάχα την είδα, τότε που πρωτομπήκα σ' αυτό το δωμάτιο. Με κοίταξε, με το κεφάλι της λίγο γυρισμένο στο πλάι, όπως κάνουνε τα πουλιά και – το ράμφος έτοιμο. Από τη φωνή της κατάλαβα πως δεν ήταν εχθρική, καταφρονετική – με το Σταύρο τα λέγανε – γύρισε και με κοίταξε πάλι, ήταν σα να 'λεγε – δεν έχει αστεία, θα σε τσιμπήσω. Εγώ στέκομαι και χαζεύω το ράμφος. Πάλι μ' έπιασε το κακό μου: Το ράμφος με νοιάζει περισσότερο από το δωμάτιο. Τι να κάνω;

Η πόρτα της κουζίνας της έχει μια μικρή σχισμάδα. Μέσα απ' αυτήν πληρώνω το νοίκι μου. Βάζω τα λεφτά σ' ένα φάκελο, περνάω τη νεκρή ζώνη του διαδρόμου, πάω και τον ρίχνω μέσα [...].

Εγώ δεν καθυστέρησα ποτέ με το νοίκι, δεν ξόδεψα ποτέ περισσότερο ρεύμα, η Φράου Μπάουμ δεν έχει τίποτα να κανονίσει μαζί μου – δεν χρειάζεται να 'ρθει να με τσιμπήσει – και, λοιπόν, δε τη βλέπω ποτέ.

Ερωτήσεις:

(α) Με βάση το πρώτο απόσπασμα, να περιγράψετε και να ερμηνεύσετε τη συμπεριφορά του ήρωα.

(μονάδες 4)

Συμπεριφορά ήρωα

Ο ήρωας στέκεται με τις ώρες μπροστά στις βιτρίνες, θαυμάζει τα χρώματα και τα σχήματα των προϊόντων, υπολογίζει τις τιμές, μπαίνει στα καταστήματα, διαλέγει προϊόντα, απασχολεί για ώρα τους υπαλλήλους, αγοράζει πράγματα που δεν τα χρειάζεται.

(μονάδες 2)

Ερμηνεία

Ο ήρωας είναι μετανάστης, νιώθει αποξενωμένος, αδυνατεί να επικοινωνήσει, δεν έχει πολλούς άλλους τρόπους να περάσει τον ελεύθερό του χρόνο. Καλλιεργεί την ψευδαίσθηση ότι μπορεί να συμμετέχει στο καταναλωτικό σύστημα αγοράζοντας μικρά άχρηστα πράγματα. Η κατανάλωση γίνεται συνώνυμο της ύπαρξής του. Είναι ένας τρόπος για να αποκτήσει υπόσταση στα μάτια των ντόπιων υπαλλήλων. Είναι κάτι που του δίνει χαρά και νοηματοδοτεί τη ζωή του.

(μονάδες 2)

(β) Πώς διαγράφονται οι ανθρώπινες σχέσεις στο δεύτερο απόσπασμα;

(μονάδες 4)

Οι ανθρώπινες σχέσεις στο απόσπασμα διαγράφονται απρόσωπες και αλλοτριωμένες. Περιορίζονται και διαμορφώνονται αποκλειστικά στο πεδίο της συναλλαγής. Υπάρχει καχυποψία, ξενοφοβία και αναίτια εχθρότητα. Λείπει η επικοινωνία, η ζεστασιά, η συντροφικότητα και η τρυφερότητα.

--ΤΕΛΟΣ--